

u utopických socialistů, u klasiků marxismu-leninismu, za Pařížské komuny, v německém revolučním hnutí a především za Velké říjnové socialistické revoluce. Cítlivě srovnává rozvoj morálních hodnot v socialistické společnosti s ahumánními projevy fašistické morálky, která se zdaleka neomezovala jen na Německo, Itálii nebo Španělsko, ale silně poznamenala i jeho zemi — Bulharsko. Osobní zkušenosti v tomto směru ho dělají autorem zvláště citlivým a současně varujícím. Vyústěním celého spisu je analýza pojetí mravní výchovy v současné socialistické společnosti. Ukazuje přesvědčivě, že mravní výchova je organickou součástí komplexní komunistické výchovy nového pokolení a má výrazné politické rysy. Formuje osobnost jako angažovaného člena socialistické společnosti, jako jedince, který zná a vytváří materiální i duchovní hodnoty, váží si jich a společnými silami je chrání před vnějším i vnitřním nepřítelem. Správně ukazuje narůstající význam intenzivní a citlivé mravní výchovy z hlediska dalšího rozvoje socialistické společnosti.

Ve světové pedagogické literatuře je málo spisů, které by se do takové hloubky a s takovou soustavností zabývaly tisíciletou peripetií mravní výchovy až po naše dny. Autorův široký rozhled, jeho hluboká historická zkušenost i jeho vytržený pedagogický cit pro podstatné umožňují čtenáři vytvořit si barvitý obraz o rozvoji morálně výchovných snah, o významu mravní výchovy pro rozvoj společnosti i jedince i o nutnosti investovat v tomto směru v příštích letech více, než jsme dosud učinili. Práce je v tom nejlepším smyslu propedeutikou pedagogického myšlení. V československé pedagogice dosud chybí samostatné dílo tohoto zaměření. Bylo by dobré, kdyby i v tomto směru sehrál spis Žečo Atanasova svou inspirativní úlohu.

Vladimír Jůva

Vladimír Jůva: **Estetická výchova a všestranný rozvoj osobnosti.** Praha, Academia 1987, 184 s.

V současné době se obrací pozornost odborníků i široké veřejnosti k problémům estetické výchovy, jež tvoří velmi důležitou složku všestranně pojaté výchovy nového typu. V systému výchovných složek zaujímá nezastupitelné místo jako výchova jedince v oblasti umění a estetické stránky mimoumělecké reality. Její mnohostranná funkce, kterou sehrává při rozvoji mnohostranné osobnosti, však stále nebývá plně doceněna. Z tohoto hlediska je nutno uvítat velmi cenný a významný příspěvek z této oblasti — Estetická výchova a všestranný rozvoj osobnosti. Jeho autorem je zkušený, pedagogicky erudovaný vedoucí katedry pedagogiky filozofické fakulty UJEP v Brně a náš přední odborník na estetickou výchovu, prof. PhDr. Vladimír Jůva, DrSc., jenž se dané problematice věnuje po mnoha let. Práci vydalo nakladatelství Academia v r. 1987.

Cílem spisu je ukázat na základě historickosrovnávací i systémové analýzy cíle a obsah estetické výchovy mnohostranné osobnosti, přiblížit základní aspekty esteticko-výchovného procesu a naznačit hlavní formy realizace této výchovy. Celou publikaci tvoří tři části, jež svým obsahem i rozsahem vytvářejí logický a proporčně vyvážený celek.

V první části autor shrnuje a hodnotí základní přístupy k této výchovné složce, počínaje antickými mysliteli, přes středověkou koncepci až po renesanční ideje. Podrobně se zabývá pedagogikou XVII.—XIX. století. Zde se zaměřil na klasické představitele té doby, např. J. A. Komenského, J. Locka, J. J. Rousseaua, utopické socialisty, pedagogy německé a ruské. Zajímavým přínosem autora jsou také bohaté citace K. Marxe a B. Engelse týkající se všestranného rozvoje osobnosti i estetické výchovy. Esteticko-výchovné tendence v západní pedagogice jsou zachyceny od konce XIX. století až po současnost. Závěr kapitoly je opatřen shrnutím a porovnáním přístupů západní pedagogiky s pedagogikou socialistickou. Těžiště tvoří důkladný rozbor novodobé české a socialistické pedagogiky. První část uzavírá pojednání o teorii estetické výchovy v ČSSR po roce 1945.

V druhé části jsou určeny na základě historickosrovnávací analýzy hlavní cíle este-

tické výchovy a její význam z hlediska všestranného rozvoje osobnosti nového typu. Není opomenuta ani analýza prostředků a principů. Velká pozornost je věnována podílu pedagogovy osobnosti i osobnosti vychovávaného jedince na estetickovýchovném procesu. Závěr druhé části je zaměřen na analýzu metod — metod poskytování estetických vědomostí a zkušeností, výcviku a formování estetických dovedností, návyků a schopností, ale i metod prezentování výsledků estetickovýchovné činnosti a jejich hodnocení.

Autor správně zdůrazňuje, že koncepce estetické výchovy je pouhým předpokladem pro úspěšnou realizaci této výchovy v praxi. Proto třetí část spisu zaměřil na uskutečňování estetické výchovy v jejich nejrozmanitějších formách. Jsou zde řešeny otázky týkající se možnosti estetického rozvoje mladé generace ve školách všech typů, které i nadále budou sehrávat v přípravě jedince hlavní úlohu. Prof. Jůva především poukazuje na fakt, že pro další kvalitativní rozvoj estetické výchovy na školách bude rozhodující, jak se podaří prohloubit zajištění této složky po stránce materiální a kádrové. Velmi cenným se jeví autorův návrh perspektivních opatření v oblasti základní umělecké výchovy žáků, v níž má naše školství stále značné rezervy. Své mnohaleté zkušenosti bohatě zúročil prof. V. Jůva v kapitole o kulturních zařízeních a jejich vztahu k estetické výchově. Aktuálně řeší též otázku hromadných sdělovacích prostředků a jejich funkci, kterou při estetickém formování jedince plní. Stranou jeho zájmu nezůstala ani zájmová umělecká činnost a rodinná výchova. Poslední kapitola knihy pojednává o perspektivách estetické výchovy v demokratické společnosti s důrazem na formování mnohostranné osobnosti v podmínkách vědeckotechnické revoluce a jeví se tak ústrojným zakončením celého spisu.

Publikace je doplněna podrobným a přehledně zpracovaným seznamem týkajícím se různých stránek uvedené problematiky. V každé části i v každé kapitole jsou bohaté odkazy na literaturu, kterou si případný zájemce o hlubší studium může obstarat.

Spis prof. Jůvy obsahuje mnoho nových myšlenek. Jeho význam spočívá v tom, že naznačuje cestu k dalšímu teoretickému promýšlení řady dalších aktuálních otázek, které jsou zde nejen otevřeny, nýbrž i úspěšně řešeny, což plně svědčí o autorově důkladné znalosti daného tématu. Práce je vítanou vysokoškolskou příručkou pro studenty filozofických a pedagogických fakult, ale zásluhou systémového a přehledného zpracování určitě uspokojí i širokou pedagogickou veřejnost.

Ludmila Maradova